

Tekst **Kees Groeneveld** en **André Plat**

Kees Groeneveld is senior projectleider bij het programma DTOO van VNG Realisatie
André Plat is redactielid Od

Vernietigen van informatie

Eén druk op de knop, of niet?

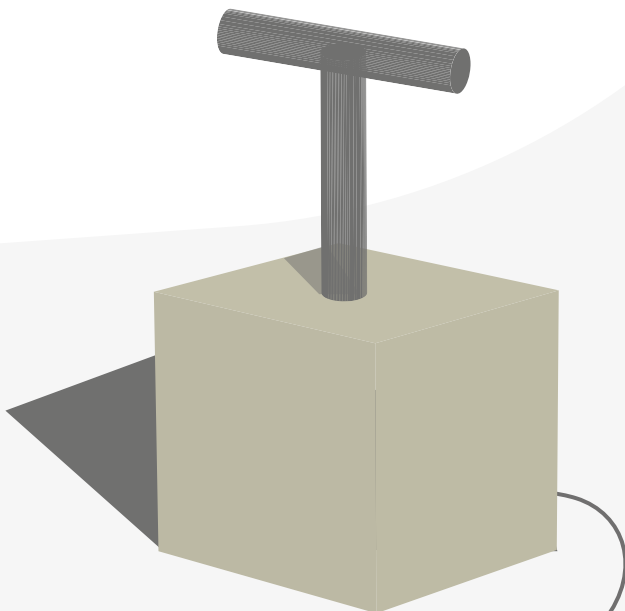
Informatie in het gemeentelijk domein wordt op vele plekken opgeslagen. Om hier effectief beheer op in te richten, hebben gemeenten behoefte aan recordmanagementfunctionaliteit die voorziet in beheer over een verscheidenheid van bronnen. Maar vernietigen is niet zo eenvoudig als het lijkt. In dit artikel gaan we kort in op de achtergrond van vernietigen¹ en welke stappen gemeenten en ict-leveranciers zullen zetten om in samenhang vernietigen mogelijk te kunnen maken.

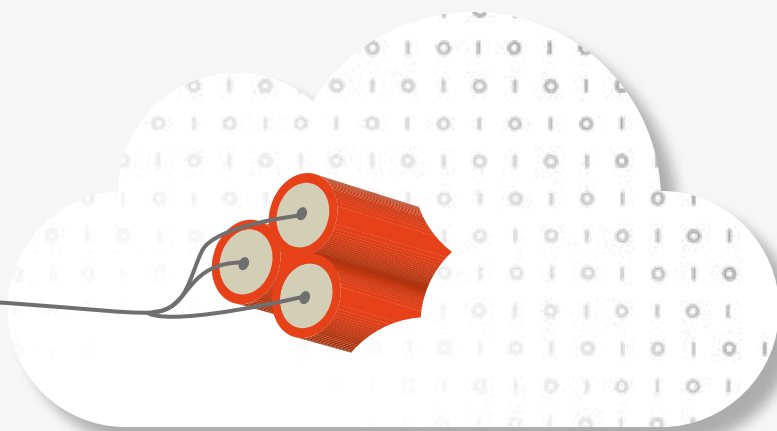
In het Archiefbesluit 1995 worden in artikel 2 tot en met 5 en artikel 8 voorschriften over de selectie en vernietiging van archiefbescheiden gegeven. Wanneer het gaat om verplichte vernietiging na een vastgestelde periode, mag de informatie niet op kopieën alsnog bewaard blijven. De vernietigingsplicht is vanuit de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van belang wanneer het recht op vergetelheid betreft. Een burger moet ervan verzekerd zijn dat de overheid gegevens niet langer dan afgesproken bewaart. Bij digitale kopieën geldt dit niet alleen voor de scans van originelen, maar ook voor de back-ups waar deze informatie nog op te vinden is. Overheidsorganisaties zoals gemeenten moeten werken met selectielijsten zoals vermeld in artikel 5 en 9 van de Archiefwet 1995.

Recht op vergetelheid

Recht op vergetelheid (het vernietigen van persoonsgegevens) binnen de AVG geldt ook wanneer de organisatie uw

1 Op breednetwerk staat een weblecture van Yvonne Welings (13 januari 2020) over de wet- en regelgeving die verband houdt met vernietigen: http://www.breednetwerk.nl/video/kia-thematiendaagse-online-weblecture-avg-archiefwet-en?xq_source=activity.

'ER ZIJN VERSCHILLENDE MANIEREN WAAROP WE Vernietigen TECHNISCH KUNNEN vormgeven'

persoonsgegevens niet meer nodig heeft voor het doel waarvoor ze verzameld zijn of waarvoor de organisatie ze verwerkt. Onrechtmatige verwerking door een organisatie is een schending van de privacyregels waardoor een organisatie strafbaar is. Wanneer de toestemming wordt ingetrokken of wanneer bezwaar wordt gemaakt over het gebruik van gegevens, dienen eveneens de gegevens vernietigd te worden. Uiteraard zijn er uitzonderingen op de regel onder andere als er een wettelijke verplichting is of dat gegevens nodig zijn voor rechtsvervolging.

Voor vernietigen dient een verklaring opgesteld te worden (zie artikel 8 van het Archiefbesluit). De inhoud van de verklaring bevat tenminste de volgende onderdelen:

1. een beschrijving van de bescheiden die zijn vernietigd;
2. op grond waarvan is vernietigd (categorie uit selectielijst of handeling);
3. op welke wijze is vernietigd.

Ict-applicaties

In de inleiding schreven we al dat het ict-landschap bij gemeenten is opgebouwd uit verschillende applicaties van verschillende leveranciers. Versnipperd en verspreide digitale informatie in samenhang kunnen vernietigen is dan een uitdaging. Er zijn verschillende manieren waarop we vernietigen technisch kunnen vormgeven. Vernietigen kan per individuele applicatie worden gedaan (maar dan moet je zelf gaan bijhouden waar in samenhang de te vernietigen informatie zich bevindt) maar zou ook vanuit één centraal punt in het ict-landschap geïnitieerd kunnen worden. Voor beide opties geldt: in samenhang vernietigen heeft gevolgen voor de wijze waarop gemeenten metadatatavelden toepassen en voor de mogelijkheden om inzicht te krijgen in welke informatie vernietigd dient te worden en om daadwerkelijk te kunnen vernietigen.

Metadata en vernietigingsfunctionaliteit

Op de website van GEMMA Online staat een document over de vernieuwde architectuur voor informatie- en archiefbeheer² waarin de opzet in detail besproken wordt. Hierna volgt beknopt een overzicht van drie eisen. Het betreffen drie eisen waaraan elke applicatie waarin (of van waaruit) data- en/of documentopslag plaatsvindt minimaal moet voldoen om compliant te zijn aan wettelijke bepalingen ten aanzien van vernietiging.

1. Compliance metadata

Aan informatieobjecten kunnen metadata ten behoeve van vernietiging worden toegevoegd. Dit betreft minimaal een einddatum van de (deel)zaak waar het informatieobject onderdeel van uitmaakt en indien van belang voor het bepalen van de bewaartermijn, het resultaat van deze (deel)zaak. Deze metadata kunnen op verschillende aggregatieniveaus worden vastgelegd, waarbij geautomatiseerde overerving naar een lager aggregatieniveau mogelijk is. Een gemeenschappelijk zaaknummer of dossiernummer zou al een stap in de goede richting zijn om over applicaties heen inzage te krijgen in samenhang.

2. Overzichten

Van informatieobjecten die voor vernietiging in aanmerking komen, moet op basis van het jaar van vernietiging overzichten in samenhang kunnen worden gecreëerd. Deze overzichten bevatten op het aggregatieniveau van de (deel)zaak gegevens over begin- en einddatum, betrokkene, proces- of zaaktype en het onderwerp en de applicatie waarin deze data zich bevinden. Deze overzichten zijn nodig ten behoeve van het interne goedkeuringsproces voor de uitvoering van de feitelijke vernietiging. Van informatieobjecten die vernietigd worden, moeten op basis van het jaar van vernietiging overzichten kunnen worden gegenereerd op het aggregatieniveau van de collectie. Deze overzichten bevatten gegevens op het aggregatie-

² <https://www.gemmaonline.nl/images/gemmaonline/2/2b/GEMMAArchitectuurDUTO16122018V6.pdf>

niveau van de collectie over het aantal vernietigde (deel)zaken, het betreffende proces- of zaaktype en de hoeveelheid vernietigde informatie (uitgedrukt in MB, GB of TB). Deze overzichten zijn nodig om te voldoen aan artikel 8 van het Archiefbesluit, namelijk de verplichting om een verklaring op te stellen die een specificatie van de vernietigde informatie bevat.

3. Feitelijke vernietiging

De informatieobjecten en bijbehorende metadata (op verschillende aggregatieniveaus: dossier en onderliggende documenten, bestanden, elementen in een database) moeten onherstelbaar kunnen worden vernietigd op basis van de als zoekcriteria opgegeven metadata. Wanneer voor zoeken en vinden gebruik wordt gemaakt van indexering, dient de index na vernietiging te worden geactualiseerd zodat vernietigde informatie niet meer gevonden kan worden. Feitelijke vernietiging is als plicht vastgelegd in artikel 3 van de Archiefwet. Daarnaast wordt hiermee invulling gegeven aan AVG-conforme databewaring en is beperking van dataopslag een duurzaamheidsmaatregel (minder energieverbruik).

De (nabije) toekomst

Het is een gegeven dat informatie in het gemeentelijk domein op vele plekken wordt opgeslagen: in vele applicaties, op netwerkschijven, mailboxen en in datawarehouses. Om hier effectief beheer op in te richten, hebben gemeenten behoefte aan recordmanagementfunctionaliteit die voorziet in beheer over een verscheidenheid van bronnen. Vanuit de principes van Common Ground/gegevenslandschap³ stellen wij ons voor dat gemeenten vanuit één centraal punt vernietiging kunnen uitvoeren in meerdere informatiebronnen. We denken hierbij aan een portaal van waaruit verschillende bronnen benaderd kunnen worden.

Een dergelijke functionaliteit bestaat nu nog niet. Daarom willen VNG en KIA deze samen met de markt ontwikkelen⁴. Er zijn daarbij vooralsnog twee ontwikkelrichtingen denkbaar:

1. Federated Destroy

Het idee van Federated Destroy is dat vernietigingsfunctionaliteit vanuit één centraal punt in verschillende applicaties wordt aangeroepen. Dit model gaat ervan uit dat vernietigingsfunctionaliteit in onderliggende applicaties aanwezig is. Dat is nog niet het geval. Daar zullen afspraken met ict-leveranciers over gemaakt moeten worden.

'ONTWIKKEL EEN FUNCTIONALITEIT DIE VERNIETIGING VANUIT ÉÉN CENTRAAL PUNT MOGELIJK MAAKT'

2. Enterprise Destroy

Het idee van Enterprise Destroy is dat beheer vanuit één centraal punt rechtstreeks op de bron(nen) wordt toegepast. In dit model kan een centrale beheerapplicatie op basis van metadata vernietigingsopdrachten afvuren op databases en documentverzamelingen in verschillende silo's. Hiermee hoeven onderliggende applicaties zelf geen vernietigingsfunctionaliteit meer te hebben, maar moeten wel functionaliteiten inbouwen om te zorgen dat consistentie in hun applicatie gewaarborgd blijft.

Voor beide richtingen geldt wel dat er afspraken gemaakt moeten worden over metadata-vulling en dienen de applicaties voldoende "open" te zijn zodat dergelijke services uitgevoerd kunnen worden. Ook geldt dat je na moet denken over de mogelijkheden van enkelvoudige opslag en meervoudig gebruik waarbij ter waarborging van de referentiële integriteit een waarschuwing moet ontstaan wanneer er een link of verwijzing bestaat tussen verschillende informatieobjecten waarvan één informatieobject op het punt staat te worden vernietigd en het andere niet. Een derde aandachtspunt is het toekennen van waardering aan specifieke informatieobjecten, die voorrang heeft op een waardering hoger in de hiërarchische structuur, inclusief de waardering dat een informatieobject niet mag worden vernietigd.

Vervolgstappen

Vernietigen is niet zo eenvoudig als wellicht gedacht. VNG en KIA hebben een werkgroep in het leven geroepen waarin leveranciers en gemeenten deelnemen om vernietigen in samenhang mogelijk te maken. In recente bijeenkomsten is nadrukkelijk de voorkeur uitgesproken voor een federatief systeem. Doel is om in 2020 een uitwerking te maken van dat federatieve systeem en om afspraken te maken over de invoering daarvan. Om de voortgang te delen met andere overheidsorganisaties plaatst VNG op VNG Forum (<https://bit.ly/3aINXRn>) de notulen van de bijeenkomsten en de tussentijdse resultaten. Op het KIA-platform wordt ook gepubliceerd: <https://bit.ly/37yXjx1>. Daar plaatsen we de vragen die gemeenten stellen aan leveranciers van soft- en hardware betreffende vernietiging en hoe informatievoorziening en netwerkbeheerders samen optrekken om te voldoen aan de wettelijke verplichting tot vernietiging.

3 <https://vng.nl/artikelen/common-ground-bouwen-op-dezelfde-basis>.

4 <https://www.vngrealisatie.nl/producten/duurzaam-toegankelijk-op-orde>.